

Mahere Aromatawai – 2022**Te Reo Rangatira: Te tūhura i ngā tuhinga raupeka (91806)****Paearu Aromatawai**

Paetae	Kaiaka	Kairangi
<p>Te tūhura i ngā tuhinga raupeka.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ka tautuhi i ngā waipaki o ngā tuhinga. • Ka matapaki i t/ētahi o ngā waipaki. 	<p>He kaiaka te tūhura i ngā tuhinga raupeka.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ka tautuhi i ngā rautaki a te kaitito hei whakaari i t/ētahi o ngā waipaki matua. • Ka tautuhi i te hunga pānui e tika ana mā rātou tēnei tuhinga, ka rata hoki ki te tuhinga. 	<p>He kairangi te tūhura i ngā tuhinga raupeka.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ka tautuhi, ka whakawāwā i ngā rautaki a te kaitito hei whakaari i t/ētahi o ngā waipaki. • Ka āta matapaki i ngā peka i pai ai rānei, i raruraru ai rānei ngā tuhinga. • Ka mārohirohi i ngā whakapainga e rata ake ai te hunga pānui e tika ana mā rātou te tuhinga nei.

Hei taura taunaki noa

Paetae	Kaiaka	Kairangi
<p>Ko tētahi o ngā waipaki matua o ēnei tuhinga mō te karanga, ko te hirahiratanga o te waiho mā te wahine Māori anahe te karanga e kawē. Ki tā Pānia Papa, “Me pēwhea e taea ai e te wahine te kawē te tikanga o te karanga ki te kore ōna reo Māori?” Ki tā Haupai Puke, “Waiho te reo ōkawa o te karanga mā te wahine Māori me te reo Māori.” Nō reira, e mea ana rāua, ki te kore te kaikaranga e matatau ki te reo Māori, e kore e taea e ia te taumata tiketike e tika ana mō te karanga. Inā hoki, ko te karanga motuhenga, he karere nō ngā riri wai hōhonu o te whatumanawa o te wahine, he tangi apakura nō te ngākau ka puia ake i te mura o te ahi, i te marae ātea. E kore e mātua i te maumahara kupu noa, nā reira, e tika ana kia matatau te kaikaranga ki te reo Māori, e eke ai āna mahi ki te taumata teitei e tika ana.</p>	<p>Ko tētahi o ngā rautaki kua whakamahia e ngā kaituhi hei whakatairanga i te tapu o te karanga, ko te whakatakoto i ōna whakapapa ki te kāhui atua. Hei taura, ki tā Pānia Papa, i ahu mai te karanga “e mahu ai te mamae o te ngākau taurere. Nā konei au ka mahara ake ki ngā atua o te ao Māori, ki a Ranginui e tū iho nei, ki a Papatūānuku e takoto nei, i wehea ai e ā rāua tamariki, e puta ai ngā uru pōrotua ki te whei ao, ki te ao mārama.” E whakaatu ana ēnei kupu iti i ngā kōrero nui mō te mana taketake o te karanga, i ahu mai rā i te orokohanga o te ao tūkupu rā anō. Mā te karanga, e tūhonohono ai te ao wairua ki te ao kikokiko, ki ngā tapu rongomaiwhiti o te kāhui atua tonu. Hei tāku, he tohutohu kei roto i tēnei mā tātou katoa, e mea ana, me matatau te kaikaranga ki te reo Māori, waihoki, me matatau ki ēnei pūrākau, e tino eke ai te karanga ki te taumata ikeike e tika ana mōna.</p>	<p>I te tuhinga <i>Hei Ara Rēre mō Kare ā-Roto</i> e kitea ana te kātuahehe o tā Pānia Papa whakairo i te kupu ki roto i āna whakamahukitanga mō te karanga. Ko tāna he whakataki i te tuhinga ki te ui makihoi, hei hopu i te aronga o te kaipānui, “Me pēwhea e taea ai e te wahine te kawē te tikanga o te karanga ki te kore ōna reo Māori, ki te kore āna kupu hei whakapuaki i ōna whakaaro?” Whai ake i tērā, ka whakarārangi ia i ngā āhuatanga katoa hei taunaki i tāna ui ai. Hei tāku, ko te waipaki matua o tana tuhinga e kitea ana ki te upoko, arā, ko te karanga he maioha nō te ngākau, he kura huna nō te whatumanawa, e taea noatia ana me he reo Māori te kaikaranga, hei whakapuaki ake i ēnei tairongo, e tūhonohonotia ai e ia te ao wairua ki te ao kikokiko. Mōku ake, he tino pai ngā waipaki kei roto nei hei wānanga mā tātou, inā hoki, ki te kore tātou e takatū ake, tērā pea ka ngaro tēnei tikanga tino ātaahua rawa atu i waiho mai e ngā rūruhi mā tātou. He akiaki nui kei roto kia kaha ngā wāhine Māori ki te ako i te reo Māori me tēnei tikanga, kia puritia tonutia mō ake tonu atu, kei riro mā te hunga reo kore, mā tauwiwi rānei te karanga e kawē</p>

Taunakitanga

KW1	KW2	P3	P4	KA5	KA6	KR7	KR8
Kāore i tautuhi i t/ētahi waipaki o ngā tuhinga.	Ka tautuhi i t/ētahi waipaki o ngā tuhinga.	Ka tautuhi i ngā waipaki o ngā tuhinga.	Ka āta tautuhi i ngā waipaki o ngā tuhinga.	Ka tautuhi i ngā rautaki a te kaitito hei whakaari i t/ētahi o ngā waipaki matua.	Ka whānui te tautuhi rautaki a te kaitito hei whakaari i t/ētahi o ngā waipaki matua.	Ka tautuhi, i whakawāwā i ngā rautaki a te kaitito hei whakaari i t/ētahi o ngā waipaki.	Ka hōhonu te tautuhi me te whakawāwā rautaki a te kaitito hei whakaari i t/ētahi o ngā waipaki.
Kāore i matapaki i t/ētahi o ngā waipaki o ngā tuhinga.	Iti rawa te matapaki i t/ētahi o ngā waipaki o ngā tuhinga.	Ka matapaki i t/ētahi o ngā waipaki.	Ka āta matapaki i t/ētahi o ngā waipaki.	Ka tautuhi i te hunga pānui e tika ana mā rātou tēnei tuhinga, ka rata hoki ki te tuhinga.	Ka whānui te tautuhi i te hunga pānui e tika ana mā rātou tēnei tuhinga, ka rata hoki ki te tuhinga.	Ka āta matapaki i ngā peka i pai ai rānei, i raruraru ai rānei ngā tuhinga. Ka mārohirohi i ngā whakapainga e rata ake ai te hunga pānui e tika ana mā rātou te tuhinga nei.	Ka hōhonu te matapaki peka i pai ai rānei, i raruraru ai rānei ngā tuhinga. Ka hōhonu te mārohirohi i ngā whakapainga e rata ake ai te hunga pānui e tika ana mā rātou te tuhinga nei.

KW0 = Kāore he paku hāngaitanga, kāore rānei he tuhinga.

Whakataunga

Kāore i Whiwhi	Paetae	Kaiaka	Kairangi
0 – 2	3 – 4	5 – 6	7 – 8